

БЕСЕДЕ или Православна философија живота

Библиотека Манастира Рукумија

Рукумија

1998.

Репринт издања Православне хришћанске заједнице

Крагујевац из 1980.

Издаје: манастир Рукумија

1

ПРАВОСЛАВНА ФИЛОСОФИЈА ЖИВОТА

Лако је научити животињу. Лако је научити Простака. Али је тешко научити онога, који је ненаучен већ постао учитељ другима.

Кад се човек окрене лицем к Богу сви га путеви воде Богу.

Кад се човек окрене лицем од Бога, сви га путеви воде у пропаст. Ко се одсудно одриче Бога и речју и срцем тај не може ништа у животу учинити, што га не би водило његовом потпуном разорењу, и телесном и душевном.

За то се не жури да тражиш целата безбожнику. Он га је нашао сам у себи, поузданијег него што му га сав свет може дати.

О три предмета не жури да говориш: о Богу - док не утврдиш веру у Њега, о туђем греху - док се не сетиш свога, и о сутрашњем дану - док не сване.

Не можеш бити велики човек докле себе не сматраш умрлим.

Не можеш бити велики човек ни на једном месту на свету и ни у једном положају у друштву; - прво, докле год имаш страха ма од чега мањег од Бога, друго, докле год имаш љубав ма према чему мањем од Бога, и треће, докле се год не привикнеш сматрати своју смрт нечим бившим а не будућим. Како то? То бива овако: Кад је сав наш живот у Богу, сва нада и сва љубав у Богу, онда је свет за нас мртав, онда је смрт наша уништена и ништа нам не може, јер је Васкрсењем Христовим згажена.

Наше очи, саме по себи, виде онолико колико и наше наочаре. Наше уши, саме по себи, чују онолико колико и метална слушалица на њима. Наш језик, сам по себи, говори онолико смислено колико и клатно звону.

Но зато што наша душа види, очи наше виде. И зато што наша душа чује, уши наше чују. И зато што душа носи смисао, језик говори смислено.

Да су очи наше као језеро, без душе, оне би виделе као и језеро што види. Да су уши наше као пећине, без душе оне би чуле колико и пећине чују. Да је језик наш звучан као клатно у звона, без душе он би говорио колико и клатно говори.

Између ћутања неба и земље огорчено се препиру мудраци: "шта је материјал" и "шта је дух"?

А смрт на гробљу седи и одлучно одговара: "материја је тесто, дух је квасац, ви сте хлебови, а ја гост, - и све ћу вас појести."

У банци банкар радосно броји, колико хиљада дана још може јести. А гладан гробар са гробља посматра град и мисли: из чијих ли ће зуба сутра испасти хлеб? То јест, да би се он најео!

Не поноси се мудрошћу. Ни туђом, јер није твоја. Ни својом, јер чим си се понео значи да је немаш много.

Ни једна лампа не гори док се не долева. Све се лампе могу напунити, а лампа мудрости никад. Зато се морамо мучити кроз цео живот ако желимо да испливамо море живота и дођемо у пристаниште спасења - у царство светлости!

Ако си богат само оним, што лопови могу украсти и мољци појести, са чим ћеш остати ако лопови збиља украду, а мољци поједу? Јер земаљско је благо пролазно као магла, зато треба тећи небеско - вечно и непролазно.

Што год ткаш, везуј конце за небо. Сва дела твоја, која учиниш не у име неба и без дозволе неба, донеће горак плод, јер их небо неће обрати својом благодатном кишом ни обасјати својом животворном светлошћу.

Зато што год намераваш, послушни савет неба. И што ткаш, везуј конце за небо. То јест, везуј душу своју молитвом за небо да би плод донела и живот у царству небеском наследила.

У овом свету ми смо као роба изнета на пазар. Једни трговци дижу нам цену до небеса а други обарају до у ништа. Добри људи поштују свакога човека, јер је човек икона Божја, а зли и покварени не поштују никога јер носе ђавола у себи, а ђаво никоме не мисли добро.

Овај живот не би се могао без трога: среће, несреће и смрти. Нешто среће, нешто несреће и смрт омогућавају овај живот. Срећа је дар Божји, несрећа допуштење Божје, а смрт победа Божја. Јер је Бог умро за нас и својом смрћу победио нашу смрт и превео нас у вечни живот где смрти нема никада. У срећи људи неће - хоће да се сете Бога; у несрећи хоће - неће да се сете Бога, а у смрти морају да се сете Бога. Што веће богатство изван Бога, то већа бедноћа. Што веће знање изван Бога, то већа празнина. Бог једини чини људе богатим и мудрим. Свет без Бога, ствара просјаке и глупаке. Чиме се хвалиш? Златом? То исто злато држала је планина у себи и није се хвалила. Оделом? Ту исту свилу носила је гусеница у себи, и није се хвалила. Здрављем се хвалиш? Још боље здраве има вук у гори, а не хвали се. Апетитом се хвалиш? Мравојед са апетитом једе мраве до смрти, а потом мрави њега једу. Срећом се хвалиш? Гле, лисица нема веру према срећи. И кад стоти пут успе да ухвати кокош, она у страху послушнује, с које ће стране пући пушка. Значи лисица је паметнија од нас, она се не нада у земаљску срећу као ми људи. Колима се хвалиш? Како можеш високо мислити о сојим колима, када она не мисле високо ни о себи - нити о теби? У богатству мисли, како ћеш с достојанством сносити сиромаштину ако се срећа преокрене. У срећи мисли, како ћеш с достојанством сносити несрећу ако се карта преврне на зло. Када те људи хвале мисли, како ћеш с достојанством умрети. Ваистину, није оно човек, што се може сместити у један гроб, но оно што се не може сместити у васиону. Да ли може учинити неко добро оно што не постоји? Не може! Гле, колико је добра учинио човечанству Пакао! Колико ј зликоваца преобратио у покајнике! Колико грешника у светитеље! Колико зломишљаја задржао од остварења! Да ли може учинити неко добро оно што не постоји? Не може! Гле, колико је добра учинио човечанству Рај! Колико је племенитих дела надахнуо! Колико жалости претворио у

радост! колико суза убрисао! Колико племенитих уздаха извукао! Колико божанских сећања осветлио и божанских тежњи покренуо на остварење!

Филимоне, да ли оно што не постоји може учинити неко добро? Не може!

Као што трешња не доноси плода пре него отресе цвет, тако ни човек док не отресе са себе телесну сујету и спољашње кинђурење и понос живота.

ОД БОГА СЕ НЕ ПОБЕЖЕ

Ако бегаш од Бога, Он те неће јурити, али ће те чекати.

Којим год путем ходиш, сретћеш Бога. Но ако не будеш познао Бога при сусрету, твоје путовање пратиће чамотиња, као путовање по гробљу.

Залуд бегаш од Бога, не можеш се сакрити. Он те истина неће гонити, али ће те чекати. Он те неће чекати само на месту где си га ти оставио: Он ће те чекати на свима линијама и угловима света.

Лакше ћеш потрчати испод месеца него мимо Бога. Заиста, лакше ћеш побећи од ваздуха него од Бога.

Кад човек испуни све законе, онда може рећи: достигао сам животињу. Јер животиња прецизно живи по одређеном јој закону. Ко није достигао животињу, како ће достићи Бога? Старај се чинити људима оно, зашто ће те у почетку и проклињати но на крају крајева благосиљати, а никад оно, зашта ћете у почетку благосиљати но на крају крајева проклињати.

Цар Нерон је у почетку благосиљао своју мајку, која га је храбрила на путу порока, но на крају крајева, кад га је порок довео до неповратног амбиса, он ју је проклињао.

Дете у санкама на леду биће ти благодатно, ако га погурнеш с леђа, но када се оклизне у пропаст сматраће тебе проузроковачем своје несреће и проклињаће те.

Грешници ће те обасипати похвалама, ако будеш правдао њихове грехе, но не иди им ни близу самртничке постеље, када буду на издисају, јер ће те тада проклињати што си им одобравао и помагао да греше.

Не можеш хулити на овај свет и на Бога докле ти хоћеш - мада то теби може и другачије изгледати - него само докле се мера не наврши. А када се мера наврши сретћеш се са осветником, послатим од Судбе, не знаш ни ти како, не зна ни он зашто.

Што смеш, смеш - то треба да знаш. А што не смеш, не смеш - то још боље треба да знаш. Природа је огледало човека.

Људи су врло брзи да за своје зло криве другога.

Природа се равна према људима. Према ђуди човека природа удешава своју ђуд. Док је Адам био покоран Богу, и природа је била њему покорна. Када се он збунтовао против Бога, и природа се збунтовала против човека.

Код нас на Балкану и данас народ верује, да кише, суше, градобити, плодне и неплодне године, здравље и помори зависе од моралне чистоте народа. Ово је најстарија и најупорнија вера свих народа на земљи.

Према светим људима природа је милостива, према несветим и нечистим осветљива.

Природа је, дакле, огледало човека. Какав је човек, онако га природа собом и приказује.

Светитељ је највећи победилац: пед његовим ногама лежи свет мртав.

Када се гусеница претвори у лептира лептир победоносно стоји на празној чаури.

Од свих дућана детету је најмилији дућан играчака. А од свих дућана у граду одраслом човеку је најдосаднији дућан дечијих играчака.

Што је свет лутака и слика за дете, то је овај физички свет за светитеља у часу када душа његова узрасте у свет морални и духовни.

Откривена самообмана овога света за духовна човека означава тачку, којом се завршују један свет и почиње други.

Није увек најкорисније народу онај човек, који је највиђенији, и коме сав народ ослушкује, но често онај, који, скривен као савест, моли се Богу за народ, и коме Бог ослушкује.

Колико и колико има људи, који раде свој посао при сунчаној светлости од јутра до мрака, а и не погледају сунце!

Колико и колико има људи, који проводе свој век при светлости, моћи и помоћи Божјој, а и не погледају у Бога, не помисле ни једном мишљу на Бога!

И сунце ћути без гњева, и продужује светлети без престанка.

И Бог ћути без гњева, и продужује помагати без престанка.

Но када настане тама, када падне магла, када заштипа мраз, тада се људи сећају сунца, обзиру се на сунце, хвале сунце, уздишу за сунцем.

Тако и када настану страдања, оскудице, муке, беспомоћне и теснаци безизлазни, људи се сећају Бога, обзиру се на Бога, хвале Бога уздишу за Богом.

Бог и грех леже на две противположне стране. Нико не може окренути лице к Богу, док прво не окрене лице греху. Нико не може заволети Бога, док прво не омрзне грех.

У време једног весеља цара Валтазара, када гости пијаху вино, и хваљаху богове златне и сребрне појави се рука и написа на зиду речи: "Мерен си и измерен, и нашао си се да си лакши него ишта". Исту ноћ би убијен Валтазар цар Халдејски.

И пророк Данило би бачен у јаму лавовску, и преноћи с лавовима. И сутрадан извадише га жива и нетакнута.

Као што јевтичан човек стално мисли о ваздуху тако и човек, свестан своје грешности, стално мисли о Богу. Јер гле, и један и други принуђени су да мисле непрестано о леку и лекару.

Без Бога као без ваздуха. Као што би птица, кад би наишла на безваздушни простор, брзо се окренула према ваздуху, тако и ти брзо с окрени и бежи од друштва неверујућих, јер међу њима нећеш се моћи одржати на крилима вере но мораћеш пасти.

Бог је ваздух твоје душе. Ван тога ваздуха душа твоја мора пасти у прашину, и као змија пузити у прашину.

Несрећа, коју Бог попушта на нас, боља је од среће, коју ми сами себи зидамо.

На своје верне Бог увек благовремено попушта несрећу. То је глас пријатеља, који у поноћи виче заспалим: пожар! пожар! устајте не спавајте!

Када ти срећа свије гњездо, за тебе и децу твоју, не мисли, да ће те она дуго миловати, ни тебе ни децу твоју.

Против сваке наше среће на земљи кује се нека невидљива завера.

Чим се у гњезду среће добро настаниш и утоплиш, наједанпут се кроз гњездо помаља глава змије.

То је она иста срећа, коју је змија обећала Еви, и ево, помаља се она иста змија, да покаже фирму твоје среће.

Нарицаше једна мајка над двоје умрле деце: - Боже, зар немаде сажалења над ова два црвића?

А божански одговор дође јој кроз једног духовника:

- Имаде Бог сажалења према твоја два црвића, мајко, зато их и узе. За тебе су они били црвићи, а за Бога они су били анђелчићи. Имаде Бог сажалења и према теби, и баш из тог сажалења и узе ти децу. Јер ти си се сувише била, са децом, утопила у гњезду среће, а ниси смотрила главу змије под гњездом.

Бог је наредио свима створењима, да уче и буде душу човекову.

Нема ни једног тренутка времена нити једног корака прострства, који не даје лекцију човеку.

Чак и сад. Јер спавање одмара само тело, док душа не спава него учи. Многу загонетку, коју ти јава није решила, сан ће ти помоћи да решиш.

Сви смо ми у школи од рођења до смрти. Не постоје у свету људи нешколовани. Нема дивљака на кугли земаљској, који не би могао неким својим специјалним знањем и умењем застидети највећег научника светског.

Самим рођењем ми се сви уписујемо на универзитет природе, и учимо се на њему дан и ноћ, до саме смрти.

Учи што хоћеш, и знај што можеш, али једно не смеш не знати: да је увек драгоцене добро владање него много знање.

ФИГУРА ОД ПРАШИНЕ И ДИМА

У часу када се човек одрече Бога свесно, озбиљно и злобно он престаје бити човек, престаје бити животиња, и постаје једна безимена појава, без категорије. Јер божански дах, који је Бог удахнуо у његову фигуру од земље, оставља га.

Какав је тада човек? То је тада празан прапорац, који се котрља и од котрљања звечи.

Бог је узео Свој дах себи. Шта је остало? Једна фигура од прашине и дима која стоји ван прашине и света.

Ако икада та фигура од прашине и дима поново постане човеком, то јест оново прими у себи дах Божји, то је поново стварање човека. Буквално рећи - поновљено чудо стварања!

Ко мрзи цео свет, тај не може волети ни себе. Ко мрзи цео свет, тај презире самога себе. И баца самоме себи дневна уживања као што се баца комад псету.

Ко мрзи цео свет, тај оглашава рат целоме свету. Тако су радили велики завојевачи света, Таберлан, Калигула, Александар велики, Бонапарта, Султани Турски и Хитлер, и сл. њима. Но на страни света стајао је Бог и избарио га.

Таквима би боље било да кажу планини: лези на нас! И заиста, проклетство их је покрило као вечна планина. Све воденице мељу у Божју корист. Бог не ствара из зла добро, него пробуђеним злом буди успавано добро. Зло боде као мамуза и буди својим бодилом успавану душу да пође Богу.

Шта вреди скупоцени суд кад је у њему јефтини садржај. Здрав си, млад си, леп си, окупан си, одевен си, богат си, накићен си.

Но какав ужас, ако је твој дан оно што је споља а твоја ноћ оно што је унутра!

Какав ужас и жалост, ако су твоја уста пуна нечистих речи, и твој ум пун нечистих мисли, и срце твоје, пуно нечистих жеља и страсти!

Тада сва твоја спољашња раскош служи повећању ефекта твоје унутрашње сиромаштине; и твоја спољашња лепота служи повећању ефекта твоје унутрашње ругобе; и твоја спољашња чистота служи повећању ефекта твоје унутрашње нечистоте.

Не заборави, да људи осећају јаче смрад од нечистоте и скупоценог суда него из јефтиног.

За жаљење је грбав човек, и за жаљење је слеп човек. Али нико није више за жаљење од два човека: прво, онај ко се увек труди да оправда своје грехе, и онај ко се увек труди да утврди себе у неверовању. Шта можемо рећи о овој двојници осим да они од рођења до смрти праве сами себи смрт и гроб? Ако верујеш у Бога и мислиш, да су чулна и природна добра једина добра, која Бог даје човеку, онда врло ниско мислиш о Богу.

Сва се чула и природна добра завршавају горчином. А Бог није ловац, који слаткишима замамљује зверове у рупи.

Чулна и природна добра јесу Божји дарови из друге руке. Божји дарови из прве руке, која Бог директно даје, јесу дарови духовни.

Чулна и природна добра даје Бог људима с једном намером да их посети на виша, слађа и сјајнија добра. Заиста, безуман ће бити онај ко ово не разуме и несрећан ко ово не усвоји.

Чулна и природна добра, заједно са васцелом овом васионом, јесу само царева позивница на гозбу Божју у царству на небесима.

Благо ономе ко се зарадује позивници и похита одазвати се.
Благо ономе ко овај свет наш сматра позивницом и спрема се на вечни свет.

А тешко оном, и по двапут тешко оном, ко буде цареву позивницу сматрао правом гозбом, то јест сматрао овај свет телесни јединим светом и за њега се грчевито везао, њиме се задовољава а будући велики и вечни свет не тражи, па се зато и не одазива царевом позиву, нити се спрема.

Ма колико изгледало чудно ипак је истина, да ми долазимо у овај свет не да у њему уживамо него да се од њега спасемо. Као што људи не иду у рат, да се наслађују ратом него да се спасу од рата!

Ради већег блага од рата људи иду у рат; ради већег блага од овога живота ми долазимо у овај живот. Ради трајнијег и бољег живота ми долазимо у овај живот.

Прави хришћани никада нису сматрали овај живот другачијим него као војничку службу. Сваки војник има да одслужи свој рок, и да иде кући. И као што војници броје дане своје службе и с радошћу непрестано мисле о крају овога живота и о повратку дома.

Од оних, који се боре за живот, не мислећи на Бога као извор живота, Бог повлачи свој живот, и њих оставља као празне лонце, без духа и без памети.

Све што си дао у име Божје, дао си под интерес; све што си дао у име своје славе и сујете, бацио си у воду.

Све што си изгубио ради Бога, сачувао си; све што си сачувао ради себе, изгубио се.

Воћар креше воће, да би брже и правилније расло. Но ако преко мере скреше гране и стабло, дрво ће се осушити.

Веруј, да твоје страдање и болест никад не може прећи меру.

Бог бди над сваким човеком пажљивије и милосрдније неголи ма који воћар над својим воћем.

Дивно говори Нил Сорски: "када лончар зна, колико треба држати лонац у огњу, да се испече а да не прсне, како не би Бог знао меру наших страдања?"

Веруј, да Бог има више расуђивања него човек, па се не брани страдања, него се радуј.

Адам у рају изгуби веру, праведни Јов на ђубришту утврди веру. Пророк Илија никад не рече: глад ми смета да будем послушан Богу! Нити цар Давид рече: круна ми смета да будем послушан Богу!

Интелектуално развиће једнога човека је најлакше, најбрже али и најопасније, ако је одвојено од узвишења ума, очишћења срца и душе. За развиће свога разума ми имамо пет чула, а за развиће остале три четврти човека имамо четири Јеванђеља. Да би постали интелектуалци, зато нам служе хиљаде учитеља, а да би постали потпуни људи, зато нам стоји на услузи сам - Христос. Рећи: ја сам интелектуалац - значи што и рећи: ја сам четвртина човека. Отуда је име "интелектуалац" једно нечовечно име и једна оптужба себе самога.

НЕЧИСТОЋА ДУШЕ

И најгнуснија нечистоћа тела ситница је према нечистоћи душе. Нешто воде и сапуна и сва нечистоћа тела бива смивена; и блато и смрад, и ваши и гад. Али нечистоћа душе не може се смити никаквим средством, докле се душа не обнови.

Нечист патос пере се, но не мора увек да се замењује новим, да би био чист. Али нечист ваздух у соби не може се ничим очистити, - он се мора изнети из собе и заменити свежим ваздухом. Тако је и с душом. Упрљана душа мора се обновити, препородити, да би постала чиста.

Кад има прозор на соби лако је нечист ваздух истерати и свежим га заменити. Но како ће се нечист ваздух очистити у просторијама без прозора, без врата?

Чија душа има прозор према Богу, и моли се, лако ће се освежити, очистити, обновити, препородити. Но како ће се очистити нечиста душа у онога, ко нема никаква отвора према Богу, као извору душевне свежине и подмлађивања. Душа се не чисти и пере водом, него покајањем, молитвом, постом, милостињом, чистотом душевном и телесном, смирењем и трпљењем и осталим светим врлинама. А храни се душа светим Причешћем и читањем Светога Писма и остлих светих књига. То су Речи Божје.

Друговање духовна и телесна човека једва је угодније и дуготрајније од друговања овце и шакала.

Ако си духован човек, нико ти не може бити досаднији друг од човека, који највише воли да говори о стицању богатства и телесним уживањима.

Ако си богаташ и највише волиш да говориш о богатству и телесним уживањима, нико ти не може бити досаднији друг од човека духовна, који воли да говори о Богу и души.

Духовни човек никада, ни у животу ни на самрти, неће пожелети друштво телесног човека, нити ће се икада кајати, што није следовао саветима овога. А телесни човек пожелелеће ако не пре а оно сигурно на самрти друштво духовнога човека, и на самрти ће се сигурно покајати, што није следовао саветима овог побожног човека.

Велико богатство само по себи није ни зло ни добро. Велико знање само по себи није ни зло ни добро. Но у рукама зла човека богатство постаје зло, а у рукама добра човека богатство постаје добро. Исто тако, у глави покварена човека знање постаје отров, а у глави добра човека знање постаје лек. Какав дух у човеку такав и човек постаје. Зато се треба молити Богу да нам пошаље доброга Светога Духа те да би били добри и пред Богом и пред људима.

Срећом ће наградити Бог верне своје, и то не срећом животиње но срећом Бога. Неће Бог одоцнити са наградом, али неће ни похитати. Да ли земљорадник очекује плод од пшенице чим посеје пшеницу? И тркач - да ли очекује награду усред трке? И морепловац - да ли очекује видети пристаниште усред океана? И домаћин њиве - да ли исплаћује раднике у њиви за време посла? Не.

Зашто ти онда очекујеш награду усред трке, насред океана, у сред посла?

У овај живот ми смо послати не да имамо срећу него да је заслужимо, а у другом свету добијемо. Не бележи своја добра дела, јер ако их забележиш, брзо ће избледети; ако их пак заборавиш, биће уписана у вечност. Не бележи зла дела суседа свога, јер ако их забележиш, пола терета његових злих дела пашће на тебе. Ако их пак предаш збораву, и Бог ће воја дела зла предати забораву.

Исповест је захтев Цркве, да човек покаже своју скривену сенку. Да покаже ране своје душе, које прикрива привидним здрављем. Да открије слабост своју, коју прикрива маском моћи. Да отвори отрован гној душе своје, који вештачки замазује спољашњим мирисима.

Нико не иде лекару, да му се похвали својим здрављем, но да му покаже болесно место. Исто тако, нико не иде исповеднику, да му се похвали својом праведношћу, но да му саопшти неку опасну пукотину на својој праведности. Када човек полази на исповест, он мора оставити сву охолост на

вратима цркве. Благо њему, ако је ту и заборави при повратку међу људе. Па да место охолости узме смиреност за поштапач у животу.

Предај заборавау што брже своје добре трудове и заслуге. Срамота је, да те пчела и мрав претекну у томе. Сматрај, као пчелаи мрав, сваки нови труд као први труд, и сваку нову заслугу као прву заслугу. Истицање својих трудова и препричавање својих заслуга доноси зао плод: злу вољу, раздор и свађу међу људима. И, најзад, неизбежно осећање ненаграђености и - очајање. Да ли си икада видео очајна мрава или очајну пчелу? Заиста, срамота је за човека, да мрав и пчела боље од њега испуњавају славну заповест Христову: када свршите све што вам је заповеђено, говорите: ми смо залудне слуге, јер учинисмо што смо били дужни учинити. Зато не хвали се добрим делима ако желиш да те Бог награди.

Ко се огреши о свет физички, бива кажњен физички. Ко се огреши о свет мирално, бива кажњен физички и морално. Ко се огреши о свет духовни, бива кажњен физички, морално и духовно. Тако: ко баци прашину унаточ ветра, прашина му се враћа у очи. Ко се криво закуне, трпеће тамницу и доживеће презрење од синова својих. А ко се наруга Богу и Његовим светим Анђелима, биће шибан најоштријим телесним и моралним бичевима и завршиће свој живот или злочином или помрчењем ума. Највећи и најодсуднији неверници у историји, као: Лукреције, Мопасан и Ниче, завршили лудилом. Једино што човека може спасити од неминовних казни за грех, јесте покајање и самокажњавање. Док човек није показао нокте, природа није знала, да и она има нокте. Када је човек стао на ивицу Раја и показао нокте попут Бога, сва је природа на мах извукла своје нокте и почела гребсти човека. Када неко дигне руку на цара, бива шибан од многих слугу царевих, и одводи се у таму најкрајну.

У време потопа сви људи изговарају и разумеју рач спасење. Шта спасавају људи у време потопа? Да ли сандале и вретена? Не, него оно што им је најдрагоценије - живот. Шта нас уче велики потоци у усторији ако не, да смо и ми у овоме свету у једном сталном потоцу? Од потопа смрти ни једно се тело не спасава. У томе потоцу беспомоћно се даве звезде као и јагањци. Шта чекају људи, зашто се не спасавају? Од

потопа смрти само се душа може спасти. Они, који виде општи потоп, гледају на тела као на сандале и вретена, и журе се са голом душом ка кули светиљи, која показује земљу живота. Што се заклањају људи за природу, кад им она јасно казује: ја сам већ потопљена? Зато мудри људи не скидају са језика реч: спасавајмо се! А замађијани - мада стоје на ивици гробног понора - смеју се и говоре: нама је добро и овде! Спасавање душе од неизбежног потопа смрти свега осталог једино је разумно занимање разумних, једина брига и једина наука њихова. За то кад видиш човека мртва, реци самоме себи: овога брата стигао је потоп, који ни мене неће обићи. Да ли је он успео спасти оно што се спасти може? И да ли ја спасавам што се једино спасити може? То нека ти је једини разговор са мртвима.

ЗАРЂАЛО ГВОЖЂЕ

Не жали се, што је Бог попусти болест на тебе. Сети се, да је Бог попуштао и теже болести на људе светије од тебе.

Замисли полуку гвожђа да стоји годинама у дну ковачнице.

Најзад она поче молити ковача, да и од њ направи нешто.

Ковач хитро узима гвожђе, баца у огањ, а потом исијано, под чекић. Треба ли онда гвожђе да се жали?

И твоја болест је на радовање а не на жалост. Јер ти си се молио Богу, да те учини бољим човеком. И Бог те узео у рад, и почео те калити и ковати.

Бог те узео у рад, болесниче! Радуј се, зарђало гвожђе из дна ковачнице!

Грех непослушности према Богу тако је тежак, да га Адам сам не би могао понети, а да под тежином тог греха не буде самлевен у ништа. Сташни Дух Непослушности знао је то, за то је и навео првог човека на грех, који неминовно води вечној смрти, вичном уништењу. Но свемудри Створитељ знао је више него Дух Непослушности.

Створитељ човека одлучио је одмах умножити првога човека, и тежину греха овога разделити на његово безбројно потомство; вичну смрт пак заменити временом смрћу!

Не сматрај ништа циљем овога живота осим спасења душе. Сваки други идеал, што људи у једном времену истакну као циљ, није друго до само једна побуда више - ако не директно средство - спасења душе. Породица, друштво, држава, цивилизација - свет то није циљ само собом. Све је то само побуда, и више или мање, средство главног циља, јединога

циља - спасења душе. Све оно што време гради и разграђује није твоје стално обиталиште но само жалосно или радосно подсећање на ово. Мајка те само бледо подсећа на неисказану материнску милошту, која ће срести твоју душу, у другом свету. Деца те само бледо подсећају на плодове, које доноси јединство душе с Богом. Пријатељи те само бледо подсећају на друштво прекрасних анђела небеских.

Сва твоја научна открића само те бледо подсећају на несањана открића и сазнања у близини Бога. Природа ти само бледо указује на сву раскош и лепоту будућег света. Велики градови те само бледо подсећају на чудесни град Цара Великога.

Све што се зове срећом у овоме свету, и што хитно исчезава као јутарње руменило, бледо, сасвим бледо те подсећа на истинску срећу у свету стварности.

У овоме свету сени и призрака једино душа има стварности, коју она може сачувати или изгубити. Шта помаже човеку задобити сва царства сени и призрака а изгубити Царство стварности? Заиста, не помаже му више него ли грејати се над месецом под водом.

У овоме свету сна и сањања само душа човекова носи јаву у себи. Авај човеку, који и то мало претвори у сан. Када сване дан пробудења, неће се имати шта у њему пробудити.

Нека ти и снови буду учитељ. Јер и снови су медиум, кроз који душа може умножити познање саме себе. У снаовима ми често долазимо до утанчаног познања својих осећања, грехова, страсти, моћи и немоћи, и недостатака, него ли на јави. Снови су тајанствена књига, коју душа учи без чула. Душа сама собом ствара сновима најчудесније ситуације, у којима те ставља и кроз које ти откриватвој карактер. Снови опомињу, предсказују, награђују и кажњавају. Кроз понеке снове душа ти открива тајну своје свемоћи, свезнања, видовитости и слободе. Снови су и пророчанство будућег живота, у коме ће душа бити слободна од закона физичког света. Више мисли о својим сновима, а мање говори. Јер већину снова ти једини и можеш разумети, пошто ти једини и знаш своје најскривеније тежње, жеље и бриге. А то најскривеније душа баш најјаче и осећа, због чега то најчешће и разрађује у сну и представља ти у разним сликама и чудним догађајима. Нека ти, дакле, и снови буду учитељ.

Старај се изнад свега, да чистиш себе од зле воље према људима. Јер гомилајући злу вољу према људима гомилаш отров, који те тебе, пре или после, уништити као човека. Старај се више свега, да сабираш добру вољу према људима. Стегни суху дреновину своје душе, и увек ћеш наћи и моћи исцедити добар разлог, да и непријатељима опростиш и да и њих окружиш - а то значи, на крају крајева, победиш - својом добром вољом.

Не дозволи, да сунце буде племенитије од тебе, и да оно може обасјавати и добре и зле а ти да не можеш зрачити добром вољом и према пријатељима и према непријатељима. Не дозволи, да вода буде кориснија од тебе и чистим и нечистим, него се радуј, када те и докле те људи потребују, да им будеш од добре услуге. На устајалу воду не иде ни во ни периља.

Не дозволи, да земља буде стрпљивија од тебе, било кад је ору за жито било кад је табају за друм. Буди стрпљив као земља, јер си намењен за вишу част него сва земља.

Не дозволи, да се звездани свод блиста већим сјајем од твоје душе. Јер у теби је Онај, који је сковао звездани свод, и који га може и расковати у ништа.

Ах, брате мој, ти си син и свод небески је ствар!

Љубав Божја према човеку претходи љубави човека према Богу. Ко зна, да ли би дете икада имало љубави прма својој мајци, када не би осетило љубав мајке према себи. Тако и ниједан човек не може се разгорети љубављу према Богу докле не осети неугасиви пламен Божје љубави према себи. Кључ свих загонетки јесте - Христос је васкрсао - значи: ваистину постоји Бог. Христос је васкрсао - значи: ваистину постоји небески свет, свет стварни и бесмртни. Христос је васкрсао - значи: зло је слабије од добра. Христос је васкрсао - значи: сви проблеми живота добро су решени. Главне и мучне загонетке постале су јасне, ланци таме и жалости раскинути су, јер је - Христос васкрсао, смрт и ђавола победио, и целоме свету Живот даровао. Амин.

БЕСЕДА О СТРАХУ БОЖЈЕМ

Почетак је мудрости страх Господњи - каже премудри Соломон!

Ако би неко знао број звезда на небу, имена риба у мору, и збир траве у пољу, и навике зверова у гори, а немао страх од

Бога, његово је знање као вода у решету. И пред смрт његово га знање чини већим страшљивцем од пуке незналице. Ако би неко могао погодити све помисли људске, и прорећи судбе људске, и објавити сваку тајну што земља крије у дубинама својим, а немао страха од Бога, његово је знање као млеко насуто у нечист суд, од кога се сво млеко уквари. И на самртном часу његова му мудрост неће светлити ни колико угарак без пламена, него ће му ноћ смртну учинити још тамнијом.

Почетак је мудрости страх Господњи. Ко није правилно почео, како ће правилно довршити? Ко је од почетка пошао кривим путем, мора се вратити назад и ухватити правилан пут. Ко нема страха од Бога, тај не може имати љубави к Богу. Њему је све слободно да ради оно што не ваља и што Бога и Његов закон вређа. Шта говоримо? ко нема страха од Бога, тај нема вере у Бога. И ако је има, она му је, то јест, вера без дела мртва као тело без душе. Душа дише молитву као тело ваздух. Без ваздуха тело не може да живи ни мало. Тако исто и душа не може да живи без молитве, и ко неће да се Богу моли томе је душа без Бога умрла и вози се у телу као мртац у колима! Јер душа и јесте возач а тело су кола у којима се душа вози докле не дође смрт, онда возач одлази у вечност да живи, а кола се закопавају. Зато треба хранити душу молитвом и постом и причешћем, јер то је душевна храна, јер оно чиме се кола подмазују и горивом покрећу, то не једе возач, за возача спрема се друга храна, тако и душа наша не једе паприкаше и остала јестива што тело наше једе. Зато су највећи светитељи подвижници, и самомученици, који су се по пећинама по 40 и 50 година мучили гладни и жедни и голи и боси, а молитвама своје душе хранили, ипак се осећали да су грешни до смрти и били су испуњени страхом од Бога, и до смрти мучили су сами себи и непрестано се молили: Боже, помилуј ме грешнога. Страх од Бога то је со целокупне побожности. Ако немамо те соли, онда је сва наша побожност бљутава и млитава Богу непотребна. Ко има страха од Бога тај притеже бедра, за њега је сав свет мртав, и за пролазне ствари не граби се, јер их сматра терет за душу. Такав притеже трбух, и не дозвољава сластима да му наруше пост и веру. Ко је опасан страхом Божјим томе се отрешњава срце и бежи од поганих жеља телесних као од змије. Ко прибира страх

Божји тај зауздава ум свој, и враћа га да не сме ни да мисли на грех и на све оно што вређа Господа и Његове законе. Ко има страха од Бога тај зауздава своју самовољу. Не дозвољава себи да живи ни мало по својој вољи, него сваког дана испитује шта је Божја воља и по њој се влада. Где је покајање без страха од Бога? Нигде, такви се и не кају, њима је срце одрвенело и оно не осећа страх од Бога! Али зато осећа страх од смртности, страх од болести, страх од глади, страх од лопова, страх од зверова и од злих људи, и то га мучи и дан и ноћ. А они што имају страха од Бога они су смирени и стрпљиви, од ничега не боје се. Смрт је за њих добитак а ен губитак, и све што Бог даје они примају са захвалношћу и без гунђања. Задовољни су и кад имају и кад немају, а зато што такви имају Духа Божјега у себи, и Он их храни и од зла брани. А код самовољних људи влада неуздржљивост и себичност и неситост, увек су незадовољни и самовољни. Не питају ни за недељу ни за празник ни за молитву ни за цркву, раде шта хоће и када хоће само да би што више зарадили или купили или продали, једу и пију кад је коме воља, не питају да ли то сме или не сме, да ли је дозвољено или није. Код њих нема уздржавања ни поштења, ни чистоте телесне па ни душевне. Разврат влада свуда, и код стрих и код младих, уништење порода влада свуда. Стрпљења код таквих нема. Псовка влада свуда где страха Божија нема, нема ни послушности, свуда самовоља влада, већина је смрт заволела више него живот. Али кад загрми Господ, бежаће у мишју рупу од страха. Благо томе ко прибира страх Божји и чува душу своју, ту једину имовину своју, тај зна за шта живи и за шта се мучи. Душа ће му певати вечну песму у оба света. Амин.

БЕСЕДА О ПРЕЉУБОЧИНЦИМА

Човек је дом Божји, али ми својом похотом, претварамо га у дом страсти, због чега, управо, и добијамо као казну овакве плодове.

Родитељи морају да чувају себе у чистоти, још пре зачетка младенца у утроби матере, то јест, од недозвољене везе телесне за време уочи празника, свете Недеље, среде и петка, у време сва четири поста, кје је установила света Црква, а нарочито у току велике Четрдесетице, затим, по зачетку плода, у току целе бременитости до саог рођења и чак до одхрањивања младенца мајчиним млеком - родитељи

су дужни да живе у чистоти, одлучно не ступајући у телесну везу.

За време бременитости, мајка је дужна да строго чува ум и сву пажњу да усредсреди на то, како да сачува младенца у утроби својој, будући свесна да је он будући храм Божји и дом Духа Светога, "а ко разори тај храм Божји, и њега ће разорити Бог. "Због нарушавања чистоте, родитељима се рађају деца не на утеху, већ на жалост и сузе и штету домовини својој; таква деца бивају растројене нарави, способна да примају свако зло од своје младости; такође се често рађају мртва деца, а често у порођају са њима умире и сама мати у тешким мукама. Ово су плодови за нарушавање супружничких правила, за неиздржавање поста, и за сваку неуздржљивост; јер рађање је деце дар Божји, а не људски проналазак; пазити на глас Господњи; "Ја сам , који стварам човека и дајем дух човеку."

Господ је дао жену, као помоћницу мужу, ради заједничког живота; благословивши их, рекао им је: "Рађајте се и множите се" - по природном закону, Богом даном за све твари - а не ради телесног сладострашћа, које не зна ни за време, ни за меру. Ми видимо бесловесне животиње, које и до данас строго чувају овај закон, јер, по зачетку плода и до његовог долажења на свет и чак до његовог прехрањивања млеком, животиње одлучно одбијају телесну везу. А човек, пак, спушта се испод бесловесне животиње, распаљујући се страсно похотом, заборавља своје достојанство, дано му од Бога, који је створио човека по образу и подобију Своем; Злоупотребљава природу на штету своје части, чиме и изазива на сав свој пород праведан гњев Божији. Каквим се страшним несрећама подвргава породица, где су нарушена чистота и правила супружанства! Чланове те породице Господ предаје у неискусан ум, да раде оно што није добро. Јавља се неверство супружника, неслога и разне несреће, децу постижу неизлечиве болести, затим, превремена смрт мужа или жене, а такође и њихових вољени чеда; и све ове беде шаљу се на породице, које су изгубиле страх Божји, које ходе путем телесног мудровања, што је непријатељство Богу, јер се не покоравља закону Божијему, - наводећи гњев Божији на себе и на децу своју до трећег и четвртог колена у свом роду.

Ради овога, молим вас, благословени хришћани, духовна децо наша по Христу Исусу, и љубазна браћо, по крштењу, сачувајте своје супружањство у свакој чистоти и правди Божијој, ходећи путем испуњавања свих заповести Божијих; тада ћете водети на себи на вашој деци благослов од Бога од колена, на колено, према истинитом обећању самога Господа нашега Исуса Христа.

Из житија светога пророка Самуила, 20. августа, видимо да је његова мати Ана, три године хранила млеком свога сина Самуила, живећи за то време одвојено од супружанске постеље, у чистоти, а затим, још је имала деце.

Као закључак, просто ћемо рећи о грнчару, који жали за својом недовршеном и разбијеном посудом; ко неће, тим пре, зажалити за зачетим младенцем у утроби материној и превремено избаченом - чега су кривце сами родитељи? Заиста, строг одговор ће тражити од њих Господ за душу младенца.

Тога ради, молимо вас, именом Бога вишњег, покајте се од свег срца свог, исповедајте своје грехе духовноме оцу и исправљајте свој живот у свему.

У овоме, нека вам помогне сам Господ наш Исус Христос, који не жели смрти грешнику - заступништвом пречисте и преблагословене Матере Своје, приснодјеве Марије и молитвама светог Симеона и Саве и свих угодника светогорских, да би сви ми наследили блажени крај и прешли из овог привременог живота у живот вечни, где ћемо увек прослављати свесвето име Пресвете, Животворне и нераздељиве Тројице: Оца и Сина и Светога Духа, Кома нека је слава кроза све векове, амин!

О МРТВОРОЂЕНИМ МЛАДЕНЦИМА И ЊИХОВОЈ ЗАГРОБНОЈ СУДБИНИ

Ослањајући се на реч Божију - Господ Бог, ступајући у завет са праоцем нашим Аврамом, рекао му је: "И бићу твој Бог, и твога потомства, и после тебе." Ослањајући се на ово, имамо наду на спаситеља света и Господа нашега Исуса Христа.

Његово милосрђе је недостижно и безгранично. Душа умрлог, некрштеног младенца, или, мртворођеног, носи на себи само прародитељски грех и то зато, што није имало могућности да добије олакшање од свог бремена, и она (та душа), наравно, неће бити пред Богом сравњена са душом,

која је добила дар благодати крштења, али неће бити лишена милости Божије, јер - код Господа, много је станова. Из визије светог Григорија, ученика светог Василија новог, о Страшном Суду, види се, да младенцима, који су непросвећени светим крштењем, Господ у будућем животу даје место покоја, и вечнога живота. Из овог сведочанства произилази некакво утешење за родитеље, који тугују, због неизвесне загробне судбине своје некрштене деце. Таква смрт младенца допуштена је, не због другог нечега, већ због греха родитеља.

А, због тога, родитељи су дужни да принесу веома срдечно покајање пред Богом, своје тајне грехе, да исповеде и открију духовнику своју облиचाвајућу савест и исправе свој грешни живот честим и уредним молитвама у цркви и код куће, ненарушавањем поста; љубављу према ближњима и давањем милостиње.

Младенац, чија је мати умрла заједно са њим у време бременитости, при Општем Васкрсењу (на Страшном Суду), појавиће се у пуном узрасту човека и познаће своју матер, - и она своје чедо. Не видевши овде један другог, видеће се тамо, и мати ће познати да је то њен син, и син ће познати, да је то његова мати.

Творац ће васкрснути све синове Адамове из смрти, - исто, као што их је и створио. На дан Страшнога Суда неће бити ни великих, ни малих, ни превремено рођених - већ ће сви устати као пунолетни - само ће по делима и начину живота једни бити високи и славни и светли, а други ће бити према делима ружни и тамни.

Жена, која је уништила зачет у утроби плод, да не види овај свет, - тај исти плод (дете њено) неће дати да она види нови свет и нови век. Као што она није своје детету дозволила да се наслађује животом и светлошћу у овоме веку, тако ће и она бити лишена живота и светлости у ономе веку. Као што се она решила да избаци плод свој из утробе превремено, да би сакрила у мраку земље, тако ће и она, као мртви плод утробе бити бачена у таму најкрајњу. Таква ће бити награда прељубочинцима, који насрну на живот своје деце. Судија ће их казнити вечном смрћу, изринуће их у бездану мука, пуну злосмрадне нечистоће.

О свему овоме горе написаном говори се у делима светих Отаца: Светог Максима Исповедника; Светог Исидора

Пелусиота; Светог Нила Синајског, и Светог Јефрема
Сирјанина.